

Unifikácia a recepcia práva v ČSR po roku 1918

Unification and reception of law in the CSR after 1918

Ivan Liška

Kľúčové slová:

právnny poriadok prvej ČSR, recepcia práva, unifikácia práva, 1918, Národný výbor.

Key words:

legal order in first CSR, reception of law, unification of law, 1918, National committee.

Recepcia práva

Ak si chceme zodpovedať otázku právneho poriadku na území Slovenska, ako aj v českých krajinách, musíme sa predovšetkým pozrieť na zákon č. 11/1918 Sb. z. a n. ale taktiež vývoj zákonodarstva Československej republiky. Prvým recepčným zákonom československého štátu bol zákon pripravený v noci z 27. na 28. októbra 1918. V podvečer 28. októbra zasadalo plénum Národného výboru, ktorý ako najvyšší zákonodarný orgán schválil, podľa návrhu A. Rašína, historický zákon o zriadení samostatného československého štátu, zákon č. 11/1918 Sb.

V preambuli tento zákon hovorí, že «štát československý vstoupil v život a teda bol vyhlásený ľudom». Národný výbor sám seba označoval za predstaviteľa československého národa (prehlásil sa za vládu) a vykonávateľa štátnej zvrchovanosti, a prevzal aj moc zákonodarnú. Tak prakticky získal všetku štátnu moc. Po formálnej stránke vychádzal zo štátnej diskontinuity. Čl. 1 odkazoval na určenie formy štátu na neskoršiu dobu. Dôležitým ustanovením je článok II. zákona č. 11/1918 Sb. z. a n. Jednalo sa celkom otvorene o prevzatie, čiže recipovanie, starého práva do nového štátu, a práve z tohto dôvodu sa hovorí o tomto zákone ako o norme recepčnej. «V tomto prípade sa nerozlišuje právo ako pravidlo, resp. súbor pravidiel správania štátne sankcionovaných od skutočne prevzatého súboru foriem práva, teda uceleného systému právnych foriem, ktoré sú prameňom práva. Podľa znenia recepčnej normy boli prevzaté zákony a nariadenia, teda formy, pramene práva, nie právom ako ucelený súbor štátne sankcionovaných pravidiel správania. Pravidlá správania, právo sa malo ešte iba tvoriť na základe prevzatého súboru právnych noriem v procese realizácie právnych noriem, ich aplikácie, teda vytvárania nového československého práva. Rozlišujeme skutočnosť, že právne formy (zákony, nariadenia atď.) sa recipovali, ale právo, pravidlá správania vyplývajúce z prevzatých právnych noriem sa ešte iba mali tvoriť, resp. sa tvorili príslušnými československými justičnými orgánmi, ako aj orgánmi štátnej správy, determinované prevzatým normatívnym právnym súborom, ako aj predchádzajúcou judikatúrou, resp. praxou aplikácie právnych noriem»¹.

Podľa čl. 3 Národný výbor všetky úrady prevzal a podriadil si ich, pričom sa riadia doterajšími zákonmi, vo veciach správy a súdnictva sa obrátili ku tretej inštancii do Viedne, nakoľko iné riešenie bolo podľa slov A. Rašína nehumánne. V tomto zákone ide o použitie tzv. ohniskovej normy. Od tohto zákona sa odvíja existencia československého štátu, aj keď nebola stanovená štátna forma, ktorú malo stanoviť až (doposiaľ neexistujúce) národné zhromaždenie.

Nový štát nemal ústavu ani iné právne normy a rovnako ani vlastné správne orgány. Zákon sa delil na štyri časti. Po prvé to bolo prehlásenie existencie československého štátu, ako som už spomenul vyššie nevznikla republika, ale «československý štát vstoupil v život», forma štátu teda nebola deklarovaná. «Tým vlastne odmietal, resp. nevychádzal z normativistickej fikcie, že až «ústavným zákonom sa tvorí, rodí, ustanovuje štát». Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n. mal primárne ústavnoprávnu relevanciu legalizovania, legitimovania a konštituovania Československej republiky, štátno-politického a právneho útvaru, ktorý vznikol sebaurčením národa a ktorého konštituovanie uznal za ústavnoprávnu realitu prvý zákon tohto štátu a ktorého medzinárodnoprávnu subjektivitu deklarovali uznávacie akty mocností v medzinárodnoprávnych úkonoch uznania za národ a v mierových zmluvách prijatých po prvej svetovej vojne na predmestiach Paríža»².

¹ BEŇA, J.: Vývoj slovenského právneho poriadku, Banská Bystrica, IRIS, 2002, str. 14.

² Tamtiež, str. 15.

Z tohto dôvodu ale domáca politická reprezentácia nemohla vedieť, či neexistujú medzinárodné záväzky o forme štátu. Republikánska forma vlády bola dojednaná až neskôr vo Švajčiarsku. Prvý predpis, z ktorého je možné odvodiť, že ide o republiku, je až dočasná ústava 37/1918. Podľa nej sa rozsudky vyhlasovali «v mene republiky». «*Prozatímní ústavu (tzv. druhé ústavní provizorium) projednal a schválil Národní výbor na své poslední schůzi. Vyhlášena byla 14.11.1918. Národní výbor (který se nadále nazýval Národní shromáždění) se rozšířil na 256 členů, přičemž klíč zastoupení byl zvolen podle výsledku voleb do Říšské rady v roce 1911. Slovensko bylo zastoupeno neúměrně malým počtem poslanců*»³.

V druhej časti tohto zákona je vyjadrená recepcia právneho poriadku a počíta s právom, ktoré platilo na českom – «*Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*» – pričom ríšskymi sa myslí celo rakúske. Bol tu tak zakotvený princíp materiálnej kontinuity práva medzi právom doterajším a právnym poriadkom nového štátu. Dôvod tejto kontinuity bol vyjadrený v preambule tohto zákona «*aby zachována byla souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl nerušený přechod k novému státnímu životu*»⁴.

V tretej časti tohto zákona sa zákonodarca venoval recepcii správnych predpisov. Doterajšie správne úrady boli zachované i naďalej ako aj personálne obsadenie, a predpisy týkajúce sa organizácie a kompetencií ich aparátov. Za najvyšší orgán bol prehlásený československý Národný výbor ale v jednotlivých mestách vznikali aj lokálne národné výbory, ktoré si podriaďovali orgány v meste ako aj správne komisie na ich území, ktoré boli osídlené Nemcami. Tieto národné výbory boli zrušené v r. 1928 a prešli do verejnej správy. Štvrtá časť zákona sa venuje účinnosti zákona: «*Zákon nabývá účinnosti dnešním dnem*»⁵.

Občania sa s ním oboznámili nasledujúci deň. Recepčné ustanovenie malo podobu bezvýhradnej recepcie. Derogačná časť recepčnej normy, ktorá by recepciu obmedzila tu chýbala, tým pádom sa recipovali aj zákony upravujúce postavenie a ochranu panovníckej rodiny Rakúsko-Uhorska. Až článok IX. uvádzacieho zákona k Ústavnej listine z roku 1920 priniesol derogáciu. Problémom bola ale aj formulácia normy, ktorá uvádzala iba krajinské a ríšske zákony a nariadenia ako predpisy, ktoré sa mali upraviť v najbližšom období. Zákonodarca si nanešťastie neuvedomil špecifické aspekty prameňov uhorského práva, právnych obyčajou, privilégii, štatútov a decízií, a osobitne aj Dočasné súdne pravidlá Judexkuriálnej konferencie. «*Opatření recepčního předpisu znamenající kontinuitu úřadů i práva a tím trialismus, posléze dualismus, dvou odlišných právních řádů a správní organizace na území Československa, nebylo absolutní. Je pravdou, že cílem této normy byla kontinuita a zákon znamenal v oblasti veřejné správy převzetí moci od starých okresních hejtmánů a obratem ruky jim ji vrátil. Samotný autor recepčního zákona Alois Rašín odůvodnil jeho přijetí ve svých Pamětech slovy «zákonem tímto mělo být zamezeno, aby se celá státní správa nezastavila a aby se 29. října pracovalo dále, jako by revoluce vůbec nebylo. Citát zároveň ukazuje, že hlavní úlohu při této «vynucené» kontinuitě hrály právě ohledy na státní správu*»⁶.

Po normách v zákone 11/1918 Zb. z. a n. prišla ďalšia recepčná norma v zákone č. 1/1939 Sl. z. o samostatnom Slovenskom štáte. § 3 tohto zákona predpokladal automatické ale bližšie nešpecifikované zmeny v recipovaných právnych predpisoch : «*Všetky doterajšie zákony, nariadenia a opatrenia ostávajú v platnosti so zmenami, ktoré vyplývajú z ducha samostatnosti Slovenského Štátu*»⁷.

Ústava Slovenskej republiky (ústavný zákon č. 185/1939 Sl.z.) ako aj Ústavná listina 1.ČSR obsahovala recepčnú normu kvalitatívne iného typu ako v zákone o vyhlásení Slovenského štátu. Na základe tejto univerzálnej derogačnej normy stratili platnosť všetky ustanovenia právnych predpisov, ktoré boli v rozpore s ústavou ako aj s existenciou samostatnej Slovenskej republiky. Podľa § 102 všetky ustanovenia právnych predpisov, ktoré boli v rozpore s touto ústavou, alebo s existenciou samostatnej Slovenskej republiky, stratili platnosť. Napriek myšlienke neprerušenej kontinuity Československej republiky, SNR ako predstaviteľka všetkej zákonodarnej, výkonnej a vládnej moci na Slovensku nadviazala na právny poriadok Slovenského štátu. §2 nariadenia č.1/1944 Zb. nar. SNR obsahoval recepčnú normu s výhradou v znení: «*Všetky zákony, nariadenia a opatrenia ostávajú v platnosti, pokiaľ neodporujú duchu republikánsko-demokratickému*». Ďalšia významná derogačná norma v právnych dejinách bola obsiahnutá v ústavnom dekréte prezidenta republiky č. 11/1944 o obnovení právneho

³ GRONSKÝ, J.: Komentované dokumenty k ústavním dějinám československa I. 1914–1915, Praha, Nakladatelství Karolinum, 2005, str. 53.

⁴ Zákon č. 11/1918 Zb. o zriadení samostatného štátu Česko-Slovenského.

⁵ Tamtiež.

⁶ MALÝ, K.; SOUKUP, L.: Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918 – 1938) a jejich místo ve střední Evropě, svazek 2, Praha, Nakladatelství Karolinum, 2010, str. 878.

⁷ Zákon č. 1/1939 Sl. z. o samostatnom Slovenskom štáte.

poriadku o ktorú sa pričínal prezident E. Beneš. Zdôraznila sa v nej kontinuita s predchádzajúcim právnym stavom do roku 1938 a derogovala sa ňou právo prijaté od 30.9.1938 do 4.5.1945. Napriek úplnému odmietnutiu právnych predpisov z tohto obdobia, norma umožňovala ich dočasné použitie a to s výnimkou rodinného, osobného a trestného práva hmotného a procesného.

Unifikácia práva

Recepcia práva v roku 1918 spôsobila v republike stav v ktorom v rôznych častiach republiky ako aj pre rôzne vrstvy obyvateľstva platilo odlišné právo. Fakticky existoval najprv v prvej ČSR právny pluralizmus. Popri rozdieloch v právnych predpisoch, ktoré sa objavovali medzi platnými právnymi predpismi v Českých krajinách a na Slovensku, v zmysle zákona č. 76/1920 Zb. z a n., ktorým bolo inkorporované Hlučínsko, zostala v platnosti aj dovtedajšia nemecká právna úprava v prípade, že bola zlučiteľná s československou zvrchovanosťou. Vzniknuté rozdiely sa mali odstrániť vládnymi nariadeniami. V tomto zmysle zákon č. 76/1920 Zb. z. a n. zmocnil vládu urobiť potrebné opatrenia. Nariadeniami, ktoré nasledovali, vláda postupne v Hlučínsku rozšírila pôsobnosť československých zákonov a nariadení v oblasti súkromného práva a súdnej správy, pôsobnosť zákonov a nariadení v oblasti verejnej správy, v oblasti vojenskej správy, v oblasti právomoci policajného komisariátu, a v neposlednom rade aj správu daní. V podstate sa tak relatívne ľahko prešlo od právneho pluralizmu k právnemu dualizmu. Snaha o odstránenie právneho dualizmu prebiehala pomocou troch metód. V prvom rade to bolo prijímanie nových právnych predpisov ako československých predpisov. Napriek tejto metóde v štátnej správe, trestnom práve ako aj súkromnom práve po celú dobu pretrvávali odlišnosti.

Druhou metódou bolo rekodifikovať právny poriadok. Po roku 1918 bolo vytvorených niekoľko rekodifikačných komisií, pričom sa snažili o vytvorenie nového československého občianskeho zákonníka a trestného zákonníka, ale ani jeden nebol prijatý. Treťou metódou bolo zjednotenie judikatúry pomocou zjednotenia výkladu, odlišných právnych predpisov a rozširovania českých právnych predpisov na Slovensko. Rozdiely v rakúskom a uhorskom práve, ktoré bolo potrebné prekonať, sa ukázali v rozdielnej štruktúre prameňov práva, v rozdielnej forme zákonov ako aj v aplikácii práva. Pramene rakúskeho práva sa delili na právo zákonné a písané a pramene uhorského práva sa delili na obyčajové a nepísané právo. Na území Slovenska existovali privilégia, ktoré boli panovníckym aktom v prospech jednotlivca alebo skupiny, tie zostali platné z doby pred revolúciou z r. 1848. Taktiež bolo udeľované právo štatutárne, ktorým bolo právo niektorých jednotlivcov a určitých komunít vydávať si predpisy platné v rámci územia alebo komunity. Československé súdy uznávali tieto štatúty a privilégia. Problémy s aplikáciou práva malo vyriešiť založenie novej právnickej fakulty práva v Bratislave - v roku 1920, ktorá mala produkovať znalcov nového právneho poriadku. Alžbetinská akadémia uhorského práva po krátkej dobe zanikla.

V súvislosti s vydaním ústavy došlo ku konsenzu. Bolo prevzaté všetko, čo bolo zlučiteľné s existenciou nového štátu. Po roku 1920 tak platí, že všetky predchádzajúce zákony odporujúce republikánskej forme vlády zanikajú, všetky predchádzajúce rakúske ústavné zákony strácajú platnosť. V Uhorsku neboli ústavné zákony a preto tie zákony, ktoré obsahujú podobnú materiu, prestávajú platiť, mimo iných aj zákon č. 142/1867 Sb., o základných právach štátnych občanov. Tím, že najvyššie československé súdy začali vydávať svoje zbierky neskoro, popri recepcii právnych predpisov došlo k recepcii rakúskej a uhorskej judikatúry. Najvyšší správny súd od r. 1918 vydával tzv. Bohuslavovu zbierku Najvyššieho správneho súdu a Najvyšší obecný súd od roku 1921 Vážneho zbierku civilná právna a trestná právna časť. Medzi rokmi 1918 až 1921 bolo vydaných 722 zákonov. Na rozdiel od predchádzajúceho obdobia ubudlo celoštátnych a obecných zákonov, a sankcie oslabli. Teória zväčša kritizuje prítomnosť retroaktivity ako aj krátku účinnosť niektorých zákonov. Najkratší zákon čo do účinnosti bol zákon účinný 12 dní a dokonca jeden svoju účinnosť stránil ešte pre tým ako ju získal. Tento chaos v legislatívnom procese bol následkom boja politických strán.

Prekonanie právneho dualizmu, a nájdenie správneho spôsobu prekonania, bola už komplikovanejšou otázkou. Z dôvodu uľahčenia riešenia tejto problematiky bolo zákonom č. 431/1919 Zb. z a n. prijatým z iniciatívy Klubu slovenských právnikov v Národnom zhromaždení, zriadené Ministerstvo pre zjednotenie zákonov a organizácie správy, alebo aj Ministerstvo unifikácie, ktorého ministrom sa stal Milan Hodža. Unifikačné snahy tohto ministerstva badať vo verejnom ako aj súkromnom práve. Hlavnými motívmi unifikácie práva neboli iba politické a mocenské – jednotiace záujmy ale aj ekonomické a sociálne. Napriek všetkým snahám unifikácia prebiehala značne pomaly. Za túto situáciu boli zodpovedné na jednej strane finančné problémy Ministerstva

unifikácie a na strane druhej vytváranie odborných komisií so širokým spektrom odborníkov ako aj zapájanie nielen odborných kruhov. Existovala tu aj jazyková otázka, v akom jazyku sa právo použije, nakoľko sa na území bývalého Rakúska prevzalo v nemčine. Na území bývalého Uhorska to bolo ešte horšie, pretože český právnici síce vedeli nemecky ale maďarsky už nie. Očakávalo sa vytvorenie legislatívneho archívu, ale v roku 1935 sa zrealizovalo napokon len vydanie Registra československého práva, len v oblasti rakúskeho práva.

Napriek neúspešným snahám o unifikovaný kódex súkromného, procesného alebo trestného práva boli snahy v oblasti občianskeho práva hmotného, vrátane rodinného práva, priaznivejšie. Unifikačný proces prebiehal spočiatku v piatich subkomisiách, ktorých výsledky práce v roku 1931 preskúmala superrevízna komisia pri Ministerstve spravodlivosti na svojich 321 schôdzach. V ďalšom roku bol návrh predložený na medziministerské prerokovanie a od júna 1934 do júla 1935 bol prerokovaný na ústnych medziministerských poradách. Nakoniec v roku 1937 vyšiel návrh zákona, ktorým sa vydáva občiansky zákonník. Medzi čiastkové unifikácie môžeme zaradiť v oblasti osobného práva zákon č.447/1919 Zb. z. a n. o znížení veku plnoletosti, v rodinnom práve zákon č. 56/1928 Zb. z. a n. o osvojení, a významná manželská novela 320/1919 Zb. z. a n., v rámci duševného vlastníctva zákon č.218/1926 Zb. z. a n. o autorskom práve.

Pre unifikáciu obchodného práva Ministerstvo spravodlivosti v roku 1929 zriadilo komisiu. Vo výsledku jej práce v roku 1937 úplne absentovala úprava obchodných úkonov. Venovala sa iba oddielom «spoločnosti» a «obchodníci». V rámci čiastočnej unifikácie tu vznikol zákon č. 259/1924 Sb. z. a n. na základe, ktorého bol rozšírený český živnostenský poriadok na Slovensko. Podobnú tendenciu malo rozšírenie zákona č. 271/1920 Sb. z. a n. o spoločnostiach s ručením obmedzeným a zákona č. 271/1921 Sb. z. a n. a tiež zmenkového zákona č. 1/1928 Sb. z. a n.

V roku 1921 bola publikovaná osnova všeobecnej časti trestného zákona pod názvom «Zatimní návrh obecné časti trestného zákona». Táto osnova delila trestné činy na zločiny a prečiny, zaviedla polepšovne pre dospelých, zákaz trestu smrti, okrem prípadov recidívy doživotne odsúdeného a obdobia stanného práva, a podmienené odsúdenie.

V roku 1926 Ministerstvo spravodlivosti zverejnilo prípravné osnovy trestného zákona o zločinoch a prečinoch a zákona priestupkového. Ďalšia osnova prepracovaného návrhu bola vydaná v roku 1936 a obsahovala vyše 400 paragrafov. Boli v nej už rozoznané tripartícia zločinu, prečiny ako aj priestupky. Trestné právo hmotné bolo napokon len čiastočne unifikované a to viacerými trestnoprávnymi zákonmi ako napr. zákon č. 309/1921 Zb. z. a n. proti útlaku («*byl prezentován jako zákon proti teroru osob, narušujících legální veřejné akce politických stran. Měl tedy chránit a zajišťovat shromažďovací a osobní svobodu občanů*»⁸), zákon č. 50/1923 Sb. z. a n. na ochranu republiky («*mal čtyři hlavy. Prvá hlava sa venovala úkladom o republiku (úklady, príprava úkladu, ohrozenie bezpečnosti republiky), druhá hlava sa venovala poškodzovaniu republiky a útokom na ústavných činiteľov (prorada, zrada štátneho tajomstva, vojenská zrada, tresty za niektoré útoky na ústavných činiteľov, telesné poškodenie ústavných činiteľov, spolčenie k útokom na ústavných činiteľov, urážka prezidenta republiky, neprekazenie alebo neoznámenie trestných podnikov) a tretia hlava sa venovala ohrozovaniu mieru v republike a jej vojenskej bezpečnosti (nedovolené ozbrojovanie, rušenie obecného mieru, výzva k neplneniu zákonných povinností alebo k trestným činom, schvaľovanie trestných činov, združovanie sa s nepriateľským štátom, šírenie nepravdivých správ, návrat členov bývalých panovníckych rodín alebo podpora takéhoto návratu, hrubá neslušnosť, zvädzanie alebo pomáhanie k vojenským zločinom alebo nadržovanie im, nedovolené najímanie vojakov, nedovolené spravodajstvo, ohrozovanie obrany republiky, ohrozovanie verejnej správy orgánom verejnej moci, neodstránenie alebo zriadenie nedovolených pomníkov). Štvrtá hlava obsahovala záverečné ustanovenia⁹»). Tak ako hmotnoprávna unifikácia, tak aj procesnoprávna unifikácia bola len čiastočná o čo sa pričínili zákony ako napr. zákon č. 48/1931 Zb. z. a n. o trestnom súdnictve nad mládežou, zákon č. 91/1934 Zb. z. a n. o spôsobe ukladania trestu smrti a doživotných trestov, zákon č.123/1931 o trestnom súdnictve nad mládežou. Unifikačné snahy po druhej svetovej vojne ako aj prvá a druhá pražská dohoda poukázali na nevyhnutnosť zjednotenia právneho poriadku a zákonodarstva. Z tohto dôvodu bol zriadený koordinačný orgán pri Úrade predsedníctva vlády, v zložení troch Slovákov a troch Čechov.*

Unifikačný proces občianskeho súdneho poriadku prebiehal od roku 1922 na Ministerstve pre zjednotenie zákonodarstva a organizácie správy pracovalo na unifikácii občianskeho súdneho poriadku. Už v roku 1923 bol vypracovaný predbežný návrh zákona o súdnej príslušnosti. V októbri toho roku začalo jeho pre-

⁸ MALÝ, K.; a kol.: Dějiny českého a česko-slovenského práva do roku 1945, Praha, Linde Praha, str. 413.

⁹ VOJÁČEK, L.: Právne dejiny Slovenska II., Bratislava, Poradca podnikateľa, spol. s.r.o. v spolupráci s Bratislavskou vysokou školou práva.

rokovávanie v pražskej procesnej komisii a v máji v bratislavskej. Definitívny text uzrel svetlo sveta v roku 1931 a Ministerstvo unifikácie ho publikovalo ako Návrh zákona o súdnej príslušnosti a civilného súdneho poriadku. Konečná verzia bola aj s návrhom občianskeho zákonníka predložená Národnému zhromaždeniu v roku 1937, kde ale skončila neúspešne ako aj návrh občianskeho zákonníka. Napriek neúspešnej úplnej unifikácii občianskeho súdneho poriadku bola úspešná čiastková unifikácia a to prostredníctvom zákona č. 161/1921 Zb. z. a n., ktorý zmenil niektoré ustanovenia zákonov o súdnej príslušnosti a súdnom konaní v občianskych veciach ako aj zákon č. 100/1931 Zb. z. a n. o základných ustanoveniach súdneho konania nesporného.

Záver

Právny poriadok prvej ČSR je veľmi dôležitou súčasťou histórie na ktorej základoch sme nielen my, Slováci ale aj Česi, postavili silné demokratické právne poriadky. Napriek krátkemu trvaniu Československej republiky bolo jej kreovanie a formovanie veľmi náročné a to navzdory všetkému vynaloženému úsiliu. Československí politici sa museli vysporiadať s často nereálnymi požiadavkami okolitých štátov ako aj s ich nie len politickými ale aj vojenskými hrozbami. Ďalším problémom bolo vytvorenie, nie len demokratického, ale aj fungujúceho politického a právneho systému. Zákonodarné orgány dokázali za relatívne krátky čas vytvoriť ústavu Československej republiky, na ktorej sa v rýchлом tempe normotvorby úspešne nadväzovalo.

Relatívna otvorenosť politiky voči menšinám, roztrieštená zahraničnopolitická orientácia (na Francúzsko, Balkán, Rusko) ako aj spoliehanie sa na Malú Dohodu, boli napokon klincom do rakvy prvej ČSR. Neboli to však jediné a najdôležitejšie aspekty ktoré prispeli ku koncu republiky. Citeľný bol aj neustály tlak, zvonku aj zvnútra počas veľkej hospodárskej krízy, keď sa vláda musela vysporiadať s veľkou európskou konkurenciou v oblasti exportu, ktorými boli západné mocnosti. Napriek všetkým týmto príkoriam a problémom bola ČSR oproti Balkánskym krajinám a východu po hospodárskej stránke lepšie. Problémom bolo rozvinutejšie poľnohospodárstvo, priemysel ako aj infraštruktúra v českých krajinách. Nasledovné reformy boli nevyhnutným krokom vo vývoji republiky. Dôležitá recepcia a následná unifikácia právneho poriadku, ale tiež menová reforma, ktorá bola dôležitá pre zachovanie si rastúceho trendu hospodárstva, ale aj pozemková reforma, prebiehajúca prakticky počas celého trvania ČSR, bez ktorej by fungovanie samostatného štátu nebolo možné. Zmes kríz vnútornej a zahraničnej politiky ako aj medzinárodné politické podmienky vyvrcholili rokom 1938. Našťastie pre budúce generácie, majoritná časť právneho poriadku z tohto obdobia zostala zachovaná ako základ pre ďalší právny vývoj na tomto území.

Zhrnutie

Právny poriadok prvej ČSR je, aj napriek svojej iba vyše dvadsať ročnej existencii, veľmi bohatý. Okrem recipovaných právnych noriem sa dôkladne venoval unifikácii práva a to z dôvodu právneho dualizmu. Ďalej sa v ňom vyskytuje viacero noriem venujúcich sa podrobne občianskemu právu, pracovnému právu, trestnému právu ale aj správneho právu. Tiež sa venoval problematike cirkevného práva ale aj sociálnemu právu a v neposlednom rade aj právu obchodnému a finančnému ako aj ďalším právnym odborom.

Summary

The law in the first ČSR, despite being just over twenty years of existence, is very rich. Reception of the law in 1918 resulted in the state, in which in the various parts of the country and for different segments of the population paid a different law. Legal order of ČSR, in addition taken legal norms, has been devoted by unification of law because of legal dualism. It then shows a number of standards that worked out in detail civil law, employment law, criminal law, but also administrative law. It also addressed the issue of canon law but also social right, and not least the right of trade and financial and other legal department. Unification and reception of law in the ČSR after 1918 was the key for further successful process in the evolution of law on this territory. The problem featured in developed agriculture, industry and infrastructure in the Czech lands. The following reforms

were necessary step in the development of the Republic. Important reception and the subsequent unification of the law but also monetary reform, which was important for maintaining a growing trend in the economy, as well as land reform, the ongoing practice throughout the duration of Czechoslovakia, without which the functioning of an independent state was not possible.

Zoznam použitej literatúry:

1. BEŇA, J.: Vývoj slovenského právneho poriadku, Banská Bystrica, IRIS, 2002, ISBN: 80-8055-477-3.
2. BÍLÝ, J.: Právní dějiny na území ČR, Praha, Linde Praha, 2003, ISBN: 80-7201-429-3.
3. GRONSKÝ, J.: Komentované dokumenty k ústavním dějinám československa I. 1914 – 1915, Praha, Nakladatelství Karolinum, 2005, ISBN: 80-246-1027-2.
4. HUBENÁK, L.: Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1918 – 1945, Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela právnicka fakulta, 1998, ISBN: 978-80-80-55165-0.
5. MALÝ, K. a kol.: Dějiny českého a česko-slovenského práva do roku 1945, Praha, Linde Praha, ISBN: 80-7201-433-1.
6. MALÝ, K., SOUKUP, L.: Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918 – 1938) a jejich místo ve střední Evropě, svazek 2, Praha, Nakladatelství Karolinum, 2010, ISBN: 978-80-246-1718-3.
7. VOJÁČEK, L., KOLÁRIK, J., GÁBRIŠ, T.: Československé právní dejiny, Bratislava, Eurokódex 2011, ISBN: 978-80-89447-42-8.
8. VOJÁČEK, L., SCHELLE K.: Právní dějiny na území Slovenska, Ostrava, KEY Publishing s.r.o., 2007, ISBN: 978-80-87071-43-4.
9. VOJÁČEK, L.: Právní dejiny Slovenska II., Bratislava, Poradca podnikateľa, spol. s.r.o. v spolupráci s Bratislavskou vysokou školou práva, 2008, ISBN: 978-80-88931-99-7.

Mgr. Ivan Liška

*Paneurópska Vysoká Škola, Fakulta práva
Ústav teórie a dejín štátu a práva a spoločenskovedných disciplín*